

NATIONAL UNIVERSITY OF IRELAND, GALWAY

SUMMER EXAMINATIONS, 2002

Beginners' Latin
LA 102; LA 103; LA 104
Paper 2

EXAMINERS: Professor Gerard O'Daly
Professor Brian Arkins
Dr. Ann Mohr

Time allowed: 3 hours

All questions to be answered

1. Translate

- CONGRIŌ cuius filiam dūcere uult?
- PŶTH. filiam uicīnī Eucliōnis, Phaedram.
- ANTHRAX dī immortalēs, cognōuistisne hominem? lapis nōn ita est
āridus ut Eucliō.
- PŶTH. quid dīcis?
- ANTH. dē ignī sī fūmus forās exit, clāmat 'mea pecūnia periit! dūc mē
ad praetōrem!' ubi dormīre uult, follem ingentem in ōs
impōnit, dum dormit.
- PŶTH. quārē?
- ANTH. animam āmittere nōn uult. sī lauat, aquam profundere nōn
uult. et apud tōnsōrem praesegmina āmittere nōn uult, sed
omnia colligit et domum portat.
- PŶTH. nunc tacēte et audīte, coquī omnēs. quid uōs facere uultis?
cuius domum īre uultis, scelera? quid tū uīs, Congriō?
- CON. uolō ego domum uirī dīuitis inīre...
- OMNĒS COQVĪ nōs omnēs domum Megadōrī, uirī dīuitis, inīre
uolumus, nōn domum Eucliōnis, uirī pauperis et trīstis.
- PŶTH. ut Eucliō uōs uexat! nunc tacēte uōs omnēs. (*to Anthrax*) tū abī
domum Megadōrī; (*to Congrio*) tū, domum Eucliōnis.
- CON. ut uexat mē Eucliōnis paupertās! nam Eucliō, scīmus, auārus
et trīstis est. in aedibus nīl nisi ināniae et arāneae ingentēs sunt.
nihil habet Eucliō, nihil dat. difficile est igitur apud Eucliōnem
cēnam coquere.

2. Translate

The education and the teachings of the Druids

Druides ā bellō abesse²³ cōsuēvērunt neque tribūta ūnā cum reliquīs pendunt. Tantīs excitātī praemiīs et suā sponte multī in disciplinā conveniunt²⁴ et ā parentibus propinquisque mittuntur. Māgnum ibi numerum versuum²⁵ ēdiscere dicuntur. Itaque annōs nōn nullī vicēnōs in disciplinā permanent. Neque fās esse existimant ea²⁶ litterīs²⁷ mandāre, cum²⁸ in reliquīs ferē rēbus, pūblicis privātisque ratiōnibus,²⁹ Graecīs litterīs ūtantur. Id mihi duābus dē causis instituisse videntur: quod neque in vulgus disciplinā efferrī velint³⁰ neque eōs quī discunt³¹ litterīs cōfīsōs minus memoriae studēre,³² — quod ferē plērisque accidit, ut praesidiō³³ litterārum diligentiam in perdiscendō ac memoriam remittant. In primīs hoc volunt persuādēre,³⁴ nōn interīre animās,³⁵ sed ab aliīs post mortem trānsire ad aliōs³⁶; atque hōc³⁷ māximē ad virtūtem excitārī³⁸ putant, metū mortis neglētō³⁹. Multa dē sideribus atque eōrum mōtū, dē mundi ac terrārum māgnitudine, dē rērum nātūrā,⁴⁰ dē deōrum immortālium vī ac potestāte disputant et iuventūtī trādunt.

3. Translate

ēgreditur Cleomenēs ē portū. ēgredientem eum sex nāuēs sēmiplēnae sequuntur. Verrēs tamen, quī multīs diēbus nōn erat uīsus, tum Cleomenem ēgredientem nāuisque sequentīs inspiciēbat: quī homo, praetor populī Rōmānī, stetit soleātus, cum palliō purpureō, mulierculā quādam nīxus in litore. cum classis quīntō diē Pachynum dēnique adpulsa¹ esset, nautae, cibō egentēs, rādīcēs palmārum agrestium colligere coepērunt. Cleomenēs, quī putābat sē mox alterum Verrem fore, tōtōs diēs in litore manēbat pōtāns atque amāns.

ecce autem repente, ēbriō Cleomenē, nautīs cibō egentibus, nūntiātur nāuis praedōnum esse in portū Odyssēae. nostra autem classis erat, Cleomenē pōtante et ēbriō, in portū Pachynī. quōs praedōnēs cum uīdisset adeuntīs, prīnceps Cleomenēs in nāue suā mālum ērigī, praecīdī ancorās imperāuit et cēterās nāuis sē sequī iussit. cum nāuis Cleomenis, cuius celeritās incēdibilis erat, breuī tempore Helōrum aduolāuisset fugiēns, cēterī tamen, ut poterant, paulō tardius Helōrum nāuigābant, nōn praedōnum impetum fugientēs sed imperātōrem sequentēs. tum nāuēs postrēmae fugientēs in periculō prīncipēs erant; postrēmās enim nāuis primās aggrediēbantur praedōnēs. cum prima ā praedōnibus capta² esset nāuis Haluntinōrum, cuius praefectus Phylarchus erat, mox Apolloniēnsis nāuis capta est, cuius praefectus Anthropinus occīsus est.

(In Verrem II 5.33.86–34.90)

4. Translate

The noble conduct of some Roman prisoners.

Post proelium ad Cannas Hannibal, imperator Carthaginiensium, decem captivos Romam mittere constituit, quod permutationem captivorum fieri voluit. Priusquam decem captivi Romam proficiscerentur, Hannibal eos promittere coegit se redituros esse in castra Punica, si Romani captivos non permutarent. Ubi Romam pervenerunt, consilio Hannibalis in senatu exposito, permutatio senatoribus non placuit. Parentes cognatique eos ad hostes redire nolebant. Sed octo ex decem responderunt iustum non esse sibi, si Romae manerent, statimque ad Hannibalem profecti sunt. Ei autem qui non redierunt invisi omnibus Romanis fiebant et se postremo interfecerunt.

cogo, coegi, coactus - force

expono - explain

cognatus - relative

invisus - hateful